

อาระบิก แปลว่า “ถูกเป็นเจ้าของ” – owned) กาลิปไว้ใจพวกแมนลุกมาก จนกระทั่งในเวลาต่อมาทหารจ้างเหล่านี้ได้มีอิทธิพลเหนือรัฐบาลและเป็นทหารชนชั้นปกครองในอียิปต์ กองทหารแมนลุกยึดครองปาเลสไตน์และซีเรีย ขับไล่พวกครูเสดกลุ่มสุดท้ายได้สำเร็จใน ค.ศ. 1290 ในที่สุดพวกทหารเหล่านี้พ่ายแพ้แก่พวกออตโตมานเตอร์ก

พวกออตโตมานเตอร์ก (The Ottoman Turks)

ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 พวกออตโตมานเตอร์กอาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของเอเชียไมเนอร์ในฐานะข้า (vassal) ของพวกเซลจุกเตอร์ก พวกออตโตมานเตอร์กได้ก่อตัวเป็นกลุ่มที่ก้าวร้าว อาศัยอยู่บริเวณพรมแดนมุสลิม ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 13 พวกออตโตมานเตอร์กตีเมืองคอนสแตนติโนเปิลได้ใน ค.ศ. 1453 และรุกรานต่อไปยังยุโรปตะวันตก ไปไกลถึงเมืองเวียนนา (Vienna) และถ้อยทัพกลับด้วยความยากลำบาก ใน ค.ศ. พวกออตโตมานเตอร์กเอาชนะดินแดนของพวกแมนลุกได้ และผนวกดินแดนอิรัก คาบสมุทรอาระบิก ชายฝั่งแอฟริกาภาคเหนือไปจนถึงชายแดนโมร็อกโก

พวกมุสลิมหลายกลุ่มได้ขยายตัวไปยังเอเชียภาคตะวันออก ดินแดนรอบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน การขยายตัวของอาณาจักรอิสลามพร้อมกับการเผยแพร่ศาสนาไปยังอินเดียและเอเชียภาคตะวันตกเฉียงใต้ อาณาจักรแอฟริกามุสลิม ในเขตศูนย์สูตรแอฟริกา ชาวมุสลิมในโลกอาหรับไม่เคยมีการรวมตัวทางการเมือง แต่มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งในทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ โลกอาหรับได้เข้ามาสู่ยุคใหม่ด้วยการรวมตัวของประชาชนในแนวยาว ตั้งแต่โมร็อกโกภาคตะวันตกในทวีปแอฟริกาภาคเหนือ จนถึงอินโดนีเซียภาคตะวันออกในทวีปเอเชีย ปัจจุบันมีพวกมุสลิมนับถือศาสนาอิสลามจำนวนมากประมาณ 1 ใน 7 ของประชากรโลก

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

1. ให้อาจารย์ที่ดินแดนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม
2. ให้นักศึกษาทำรายงานเกี่ยวกับกาลิปองค์สำคัญ ๆ เช่น อายู บากร์, อาลี เป็นต้น

4. มรดกของอารยธรรมอิสลาม (Islam Civilization)

ศิลปวิทยาการของมุสลิมไม่ได้เพียงแค่ช่วยเหลือสนับสนุนพวกอาหรับทางด้านศาสนา การเมือง และการค้าเท่านั้น แต่ได้มีส่วนช่วยรวมพวกมุสลิมในเปอร์เซีย เมโสโปเตเมีย ซีเรีย อียิปต์ แอฟริกาภาคเหนือ และสเปนเข้าด้วยกัน

การเรียนรู้ของพวกมุสลิมเกิดจากความสามารถในการลอกเลียนแบบมาจากประเทศอื่น ๆ และจากความสามารถของพวกมุสลิมเอง ราชวงศ์อับบาซิดได้รับแนวความคิดจากที่ต่าง ๆ เช่น ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และปรัชญาจากกรีกโบราณและอินเดีย ผลงานของอริสโตเติล (Aristotle) ยูคลิด (Euclid) ปโตเลมี (Ptolemy) อาร์คิมิดีส (Archimedes) กาเลน (Galen) และนักวิทยาศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่คนอื่น ๆ ของกรีก ได้มีการแปลผลงานเหล่านี้มาเป็นภาษาอาหรับในสมัยฮารูน อัล ราซิด การเรียนรู้ของพวกมุสลิมเหล่านี้ต่อมาได้ถ่ายทอดให้แก่กษัตริย์ในยุโรปตะวันตก นอกจากนี้ พวกมุสลิมยังได้คิดสร้างสรรค์ผลงานทางวิทยาศาสตร์ด้วยตัวเองด้วย

ความก้าวหน้าทางการแพทย์

ระยะเวลา 200 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 900—1100 อาจจะเรียกได้ว่าเป็นยุคทองของวิทยาการมุสลิม (The Golden Age of Muslim Learning) โดยเฉพาะทางด้านทางการแพทย์ (Medicine) เมืองใหญ่ของมุสลิมจะมีร้านขายยาและโรงพยาบาลที่ยอดเยี่ยม เกษัชกรและแพทย์จะต้องสอบใบประกอบโรคศิลป์ (pharmacist's and physician's licenses) แพทย์มุสลิมผู้ยิ่งใหญ่เป็นชาวเปอร์เซีย คือ อัล ราซิด (Al Razi) พวกชาวตะวันตกเรียกว่า ราซิด (Rhazes) เขาได้ยืมความรู้ทางการแพทย์ของกรีกและเพิ่มเติมความรู้ส่วนตัวของเขาเอง เขียนหนังสือที่มีชื่อเสียงทางการแพทย์เรื่อง Comprehensive Book กล่าวถึงโรคต่าง ๆ และวิธีการรักษาโรคนั้น เขาถึงแก่กรรมใน ค.ศ. 925

นายแพทย์ที่มีชื่อเสียงอีกคนหนึ่ง คือ อวีเซนนา (Avicenna) หรืออีกชื่อหนึ่งว่า อิบน์ ซีนา (Ibn Sina) เขียนหนังสือเรื่อง Canon of Medicine เขาถึงแก่กรรมใน ค.ศ. 1037 ในคริสต์ศตวรรษที่ 12 หนังสือเล่มนี้ได้แปลเป็นภาษาละตินและเป็นที่ต้องการของชาวตะวันตกมาก มีการพิมพ์ถึง 16 ครั้งในครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 15 และพิมพ์เพิ่มมากกว่า 20 ครั้งในคริสต์ศตวรรษที่ 16 และยังคงใช้อยู่ในโลกตะวันออกปัจจุบัน

ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์

นักฟิสิกส์ที่มีชื่อเสียง คือ อิบน์ อัล-เฮย์แทม (Ibn al Haytham) แห่งเมืองไคโร ได้ศึกษาผลงานของปโตเลมีและยูคลิด ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการหักเหของแสงโดยผ่านอากาศและน้ำ ภาพสะท้อนและภาพลวงตา

นักดาราศาสตร์มุสลิมประสบความสำเร็จในการคำนวณระยะทางตามปีสุริยคติ (The solar year) และการเกิดอุปราคา (eclipses)

ความสนใจในวิชาผสมแร่แปรธาตุ (alchemy) เป็นวิชาที่เปลี่ยนแร่ธาตุพื้นฐานให้เป็นแร่ธาตุที่มีค่า มีการศึกษาค้นคว้าวิธีการที่จะสงวนรักษาชีวิตมนุษย์ มีการสร้างห้องทดลอง

ทางเคมีเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์และเน้นคุณค่าของการทดลอง นักเคมีมุสลิมได้เตรียมสารทางเคมีหลายอย่าง เช่น กรดซัลฟูริก (sulphuric acid), แอลกอฮอล์ (alcohol) หรือภาษาอาหรับเรียกว่า al-kuhl

ทางด้านวิชาคณิตศาสตร์ (mathematics) พวกมุสลิมได้รับความรู้มาจากพวกฮินดูและพวกกรีก ความรู้จากกรีกได้แก่ วิชาเรขาคณิตของยูคลิด (The Geometry of Euclid) วิชาตรีโกณขั้นพื้นฐานของปโทเลมี (The Fundamental of Trigonometry) วิชาความรู้จากพวกฮินดู ได้แก่ วิชาเลขคณิต (arithmetic) พีชคณิต (algebra) ตัวเลขอาระบิก 9 ตัว (arabic numerals) ตั้งแต่เลข 1-9 พวกมุสลิมอาจจะเป็นผู้คิดตัวเลขที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ เลข 0 (zero) หรือนักปราชญ์บางคนกล่าวว่า พวกฮินดูเป็นคนคิดเลข 0 นักคณิตศาสตร์มุสลิมที่มีชื่อเสียง คือ อัล คาวาริซมี (al-Khawarizmi, ถึงแก่กรรมใน ค.ศ. 840)

วรรณคดีและวิชาการของอิสลาม

ชาวตะวันตกคุ้นเคยกับวรรณคดีที่ได้รับอิทธิพลมาจากกรีกและโรม (Graeco-Roman classics) เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น อาจจะรู้สึกแปลกและไม่คุ้นเคยกับวรรณคดีอาหรับ เพราะพวกยุโรปมักจะใช้วิธีการเหนียวรั้งยับยั้งจิตใจตนเองและใช้วิธีการเรียบง่าย ในขณะที่นักเขียนมุสลิมชอบใช้การแสดงออกที่หรูหรา เล่นคำ และสร้างมโนภาพเพื่อผันเก็นความจริง

วรรณคดีอาหรับที่รู้จักกันดี คือ เรื่องอาหรับราตรี (Arabian Nights) ที่เขียนโดย โอมาร์ คายัม (Omar Khayyam) เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตรูปแบบต่าง ๆ ในเมืองหลวงของราชวงศ์อับบาซิด คือ แบกแดดที่เต็มไปด้วยสีสันและความมั่งคั่งหรูหรา เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตในเมืองไคโรยุคกลาง

วรรณคดีที่มีชื่อเสียงอีกเรื่องหนึ่งของโอมาร์ คายัม คือ เรื่องรูไบยาด (Rubaiyat) ซึ่งเป็นโคลงกลอน แปลเป็นภาษาอังกฤษโดยเอ็ดเวิร์ด ฟิตสเจอรัล (Edward Fitzgerald, ค.ศ. 1809-1883) ซึ่งเป็นนักเขียนและนักแปลสมัยวิกตอเรียนที่มีชื่อเสียง

นักปรัชญามุสลิมที่มีชื่อเสียงส่วนใหญ่เป็นคณาธรรมดา ไม่ใช่พระบาทหลวงเหมือนตะวันตก แต่ที่เหมือนกับนักปรัชญาคริสเตียนในสมัยกลาง คือ นักคิดมุสลิมมีความสนใจเกี่ยวกับความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผลของอริสโตเติล นักคิดนักปรัชญามุสลิมในสมัยแรก ได้แก่ อวีเซนนา (Avicenna) เป็นนายแพทย์ผู้มีความรู้หลายด้าน ได้รวบรวมความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น ลัทธิเพลโต (Platonism) ลัทธิอริสโตเติล (Aristotelianism) และศาสนาอิสลาม ผลงานของอวีเซนนาเป็นที่นิยมอ่านแพร่หลายในตะวันตก ซึ่งมีการแปลกันมากในคริสต์ศตวรรษที่ 12

นักปรัชญาอิสลามผู้ยิ่งใหญ่อีกคนหนึ่ง คือ อเวร์โรส (Averroes) อาศัยอยู่ในเมือง คอร์โดวา ประเทศสเปน และเป็นแพทย์ส่วนพระองค์กาหลิบ อเวร์โรสปฏิเสธความเชื่อเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อกับเหตุผล เขามีความเชื่อว่าศรัทธาและความเชื่ออยู่กันคนละระดับ นอกจากนี้ เขายังมีความพยายามที่จะฟื้นฟูความคิดของอริสโตเติล และเพลโตให้เป็นที่รู้จัก แพร่หลาย เขาถึงแก่กรรมใน ค.ศ. 1198

นักปรัชญาอีกคนหนึ่งคือ โมเสส มายโมนิดส์ (Moses Maimonids) อยู่ร่วมสมัยกับอเวร์โรส เกิดในสเปน เขียนหนังสือเรื่อง Guide to the Perplexed ศึกษาเรื่องลัทธิยิว (Judaism) และ ปรัชญาอริสโตเติล (Aristotelian Philosophy)

งานเขียนทางประวัติศาสตร์อิสลามที่เป็นผลงานเด่นมากของอิบน์ คาลดัน แห่งตูนิส (Ibn Khaldun of Tunis) ได้รับสมญาว่าเป็นบิดาแห่งสังคมวิทยา (Father of Sociology) เขียนประวัติศาสตร์ทั่วไปที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมมนุษย์ ซึ่งเป็นผลมาจากความเกี่ยวข้องกันระหว่าง สังคมกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เขาถึงแก่กรรมใน ค.ศ. 1406

ศิลปะและสถาปัตยกรรม

ทัศนคติทางศาสนาที่มีอิทธิพลสำคัญต่อศิลปะมุสลิม เพราะศาสดาพยากรณ์ต่อต้านรูปเคารพ และการเคารพบูชามีผลต่อการออกแบบอาคารและสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมักจะเป็นรูปแบบเรขาคณิต (geometrical design) ศิลปะมุสลิมเช่นเดียวกับวิทยาการอื่น ๆ ของมุสลิมที่ได้ลอกเลียนแบบและ ยืมมาจากแหล่งต่าง ๆ ศิลปินและช่างฝีมืออิสลามจะยืมแบบอย่างศิลปะและวิธีการช่างส่วนใหญ่ มาจากไบแซนไทน์และเปอร์เซีย สถาปัตยกรรมอิสลาม ได้แก่ สุเหร่าใหญ่ ซึ่งจะมีลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ มีรูปโดม (dome) ทางเดินมีหลังคาเป็นรูปโค้ง (arcades) หอคอยสูงเรียงเหมือน สุเหร่า (minarets) หอเรียวยาว (The slender Tower) และลักษณะโค้งรูปเกือกม้า (The horseshoe arch)

พวกมุสลิมจะประดับประดาเพดานและฝ้าผนังอาคารด้วยแก้วสีต่าง ๆ มีรายละเอียด ลวดลาย สีอันสวยวิจิตรงดงามหรูหรา

ศิลปะมุสลิมในสายตาของพวกสเปนจะเน้นเรื่องรายละเอียดที่ประณีตในฝีมือการผลิต และหรูหราฟุ่มเฟือย (delicate and elegant) ตัวอย่างลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมอิสลามใน ประเทศอินเดีย คือ ทักษมาฮาล (The Tajmahal) ซึ่งเป็นพระราชวังหินอ่อนขนาดใหญ่ที่ได้รับแนว ความคิดเด่นมาจากศิลปะการเขียนของเปอร์เซีย (Persian motifs) ช่างฝีมือมุสลิมได้รับแบบอย่าง และแรงบันดาลใจในเรื่องความสวยงามมาจากดอกไม้และรูปทรงเรขาคณิต แม้แต่ตัวอักษรอาหรับ

(The Arabic script) ก็มีความสวยงามมากเช่นกัน ความชำนาญในการประดับประดาของมุสลิมยังเห็นได้จากวัสดุเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น พรม (carpet) การทอผ้าห่มขนสัตว์ชนิดหนา (rug-wearing) งานเครื่องทองเหลือง (brass work) และการทำผลิตภัณฑ์จากเหล็กกล้าฝังด้วยโลหะที่มีค่า

กิจกรรมการเรียนรู้ 4

1. ให้นักศึกษาหาอ่านนวนิยายของพวกมุสลิมทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น เรื่องอาหรับราตรี
2. ให้นักศึกษาทำรายงานเรื่องราวของนักคิด นักวิทยาศาสตร์ และนักประดิษฐ์ ของพวกมุสลิม เช่น โอมาร์ คยม, อวีเซนนา

สรุป

คำสอนของพระมหะหมัดมีพลังอำนาจยิ่งใหญ่ในการสร้างสรรค์ชนเผ่าอาหรับที่ไม่เคยรวมกันได้ให้รวมตัวกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และขยายตัวกว้างไกลไปถึง 3 ทวีปในเวลาอันรวดเร็วภายในเวลา 1-2 ศตวรรษ

ในสมัยกาลิบ 4 พระองค์แรก (ค.ศ. 632-661) จักรวรรดิอิสลามมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเมดินาในประเทศซาอุดีอาระเบีย ในสมัยราชวงศ์อุมัยยัด (ค.ศ. 661-750) มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองดามัสกัส ประเทศซีเรีย อาณาจักรอิสลามได้ขยายดินแดน มีประชาชนเพิ่มมากขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากพวกมุสลิมอาหรับ ต่อมาในสมัยราชวงศ์อับบาซิด (ค.ศ. 750-1258) มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองแบกแดด ประเทศอิรัก ได้รับการสนับสนุนจากพวกมุสลิมที่ไม่ใช่อาหรับ อำนาจทางการเมืองของอาณาจักรอิสลามได้ขึ้นมาถึงจุดสูงสุด และประสบความสำเร็จทางด้านวัฒนธรรม มีการขยายตัวตั้งแต่สเปนผ่าน 3 ทวีป คือ ทวีปยุโรป ทวีปแอฟริกา และทวีปเอเชีย ไปจนถึงตะวันออกไกล ความเจริญอย่างมากของอาณาจักรอิสลามเกิดมาจากผลรวมของความสำเร็จทางด้านการค้า การอุตสาหกรรม และการเกษตร แต่พวกมุสลิมไม่สามารถจะรักษาความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ทางเศรษฐกิจไว้ได้นาน คงมีแต่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางศาสนา (a religious unity) ในขณะที่อำนาจทางการเมืองของอาณาจักรเสื่อมสลายมีการแตกแยกเป็นรัฐขนาดเล็ก ๆ หลายรัฐ

ชาวมุสลิมที่อยู่ในอาณาจักรมีความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์ วรรณคดี และปรัชญา ตลอดจนความสามารถทางภูมิปัญญาเป็นผลเนื่องมาจากความฉลาดของพวกอาหรับในการผสม

กลมกลืนกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป อารยธรรมอิสลามที่แผ่ขยายออกไปเป็นปัจจัยสำคัญในการฟื้นฟูศิลปวิทยาการสมัยคลาสสิกของพวกยุโรปในเวลาต่อมา

ในขณะที่ศิลปะและวิทยาการของมุสลิมเริ่มที่จะขยายไปสู่กลุ่มคริสเตียนตะวันตก อารยธรรมอิสลามก็เริ่มจะคลายตัวและเสื่อมลง ทั้งนี้เนื่องจากการหลั่งไหลของกลุ่มชนป่าเถื่อนที่เข้ามายังตะวันออกกลาง ข้อจำกัดทางกฎหมายศักดิ์สิทธิ์ของคัมภีร์โคหร่าน และการปกครองที่ทุจริตคอร์รัปชันของพวกมุสลิม เช่นเดียวกับพวกออตโตมานเตอร์กในตุรกี ที่ได้ทำลายความก้าวหน้าทางการเมืองและเศรษฐกิจของอารยธรรมไบแซนทีน

อารยธรรมอิสลามและอารยธรรมไบแซนทีนมีความเจริญที่ขัดแย้งกันอย่างมากทางด้านการทหาร แต่อย่างไรก็ตาม ชาวโลกได้เป็นหนี้และได้รับมรดกจากอารยธรรมเหล่านี้อย่างมาก และยังคงอยู่ในโลกปัจจุบัน อารยธรรมไบแซนทีนเป็นเรื่องวัฒนธรรมที่ตั้งอยู่บนหลักการป้องกันตัว ความภาคภูมิใจในการดำเนินชีวิต และวิถีทางแห่งความคิดที่มีรากลึกมาจากอดีตของยุโรปตะวันออก ส่วนอารยธรรมอิสลามเป็นเรื่องความเปลี่ยนแปลงการขยายตัวและการรวมพลังอำนาจที่เด่นชัด ความเข้มแข็งทางการเมืองของพวกอิสลามเกิดจากศัตรูคู่แข่ง

อารยธรรมเก่าของโลกยุคโบราณ อารยธรรมคลาสสิกของกรีกและโรมได้รับการสืบต่อและดัดแปลงให้เป็นประโยชน์เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้สืบทอดและเผยแพร่รุ่นใหม่ คือ พวกไบแซนทีนและพวกมุสลิม ซึ่งได้สืบทอดอีกทอดหนึ่งมาให้แก่ความเจริญก้าวหน้าในปัจจุบันทั้งโลกตะวันตกและตะวันออก

การประเมินผลท้ายบท

1. เมืองยาเทรปในปัจจุบันคือเมืองอะไร
 1. เมืองอิรัก
 2. เมืองแบกแดด
 3. เมืองเมดิना
 4. เมืองเมกกะ
 2. กาลิเบงค์สุดท้ายที่ปกครองโลกมุสลิมหลังสมัยพระมะหะหมัดคือใคร
 1. อาบู บากร์
 2. อาลี
 3. โอมาร์
 4. อูสมาน
-

แนวตอบและเฉลย

บทที่ 1

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

1. คริสต์ศตวรรษที่ 5 ได้ชื่อว่าเป็นจุดเริ่มต้นยุคกลาง เพราะใน ค.ศ. 476 จักรพรรดิโรมิวลุส ออกุสตุลลุสแห่งจักรวรรดิโรมันโบราณถูกปลดออกจากตำแหน่ง

2. ยุคกลางตอนต้นได้ชื่อว่าเป็นยุคมืด เพราะบ้านเมืองมีสภาพจลาจลุ่นวาย กษัตริย์อ่อนแอไม่มีความสามารถ มีศัตรูรุกรานจากภายนอก มีโจรผู้ร้ายชุกชุม ประชาชนได้รับความเดือดร้อนยากลำบากและไม่มีความเจริญก้าวหน้าใด ๆ ทางวิชาการและศิลปะ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

1. การวาดแผนที่ยุโรป มีพวกเองเกิล แซกซัน จูตส์ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเกาะอังกฤษ พวกแฟรงค์ตั้งถิ่นฐานอยู่ในฝรั่งเศส พวกวิสigoth ตั้งถิ่นฐานอยู่ในสเปน พวกแวนเดลตั้งถิ่นฐานอยู่ในแอฟริกา พวกออสโตรกอท ตั้งถิ่นฐานอยู่ในคาบสมุทรอิตาลี และพวกลอมบาร์ดตั้งถิ่นฐานอยู่แถบลุ่มแม่น้ำโปในอิตาลีภาคเหนือ

2. ระบบสาบานตนของพวกอนารยชน มีการดำนํ้า ลุยไฟ และดวลกัน เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

1. อาณาจักรแฟรงค์แบ่งออกเป็น 2 ราชวงศ์ คือ ราชวงศ์เมโรวิงเจียน มีกษัตริย์โคลวิส เป็นปฐมกษัตริย์ และราชวงศ์คาโรลิงเจียน มีเปแปงที่ 3 เป็นปฐมกษัตริย์

2. จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญมีความสามารถมาก ขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง จัดระเบียบการปกครองอาณาจักรทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมได้เป็นอย่างดี มีการฟื้นฟูศิลปวิทยาการและการศึกษา เป็นต้น

การประเมินผลท้ายบท

1. คำตอบถูก คือ ข้อ 4

2. คำตอบถูก คือ ข้อ 2

บทที่ 2

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

1. ระบบฟิวต์ลได้แบบอย่างมาจากประเพณีของโรมและเยอรมัน
2. ระบบฟิวต์ลคือระบบการปกครองที่ขุนนางมีอำนาจมากที่สุด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

1. ภาระหน้าที่ของข้าที่มีต่อเจ้า ได้แก่ การเป็นทหารช่วยรบ การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การเป็นเจ้าภาพเลี้ยงดูเจ้า เป็นต้น
2. กิจกรรมที่พระบาทหลวงมีส่วนช่วยยุติการสู้รบยุคกลาง คือ การประกาศสันติของพระเจ้า (Peace of God) และการประกาศพักรบของพระเจ้า (Truce of God)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

1. วาดรูปภาพชีวิตแมนเนอร์ ประกอบด้วยปราสาทหรือคฤหาสน์ มีน้ำล้อมรอบ มีสะพานชัก มีโบสถ์ ร้านช่างฝีมือ หมู่บ้านทุ่งนาเปิดโล่ง สัตว์ประเภทต่าง ๆ เช่น วัว ควาย เป็ด ไก่ หมู ม้า หมา เป็นต้น
2. การเกษตรในระบบแมนเนอร์ ได้แก่ การทำไร่นาแบบเปิดโล่ง การทำไร่นาแบบ 3 แปลง เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4

1. ลัทธิวีรคติ คือ ระบบคุณธรรมของบุคคลที่จะเป็นอัศวิน ได้แก่ มีความสามารถกล้าหาญเข้มแข็งในยามสงคราม มีความสุภาพอ่อนโยนในยามสงบ ช่วยเหลือผู้อ่อนแอกว่ามีคุณธรรม เช่น ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน
2. กิจกรรมการบันเทิงของขุนนาง ได้แก่ การเล่นกีฬา การดูละคร ฟังเพลง วาดภาพ เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5

สาเหตุความเสื่อมของระบบฟิวต์ล คือ การเกิดสงครามครูเสด เมืองใหญ่ ก้าวโรคระบาด และวิทยาการก้าวหน้า เช่น การคิดประดิษฐ์ปืนและกระสุนดินดำ

การประเมินผลท้ายบท

1. คำตอบถูก คือ ข้อ 2
2. คำตอบถูก คือ ข้อ 2

บทที่ 3

กิจกรรมการเรียนรู้ 1

1. นักศึกษาต้องไปค้นคว้าหาหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากห้องสมุด เรื่องประวัติและการดำเนินชีวิตของพระเยซูและสาวกคนสำคัญ เช่น เซนต์ปีเตอร์ พร้อมทั้งมีภาพประกอบ
2. นักศึกษาสามารถหาดูแผนที่โลกได้จากหนังสือแผนที่ทั่วไปในห้องสมุด แล้วกำหนดดินแดนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ได้แก่ ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกา และทวีปออสเตรเลีย เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ 2

1. นักศึกษาค้นคว้าหาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับมหาวิหารเซนต์ปีเตอร์ ได้จากหนังสือชีวประวัติของเซนต์ปีเตอร์ หนังสือศาสนา หนังสือศิลปะ สถาปัตยกรรม การก่อสร้างในยุคกลางได้จากห้องสมุด โบสถ์ หรือโรงเรียนคริสต์
2. วัดมีรายได้หลายทาง เช่น การบริจาค ค่าธรรมเนียม การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และทางศาล เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ 3

1. คำขวัญที่ว่า “เป็นการดีแม้ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากศัตรู” เกิดจากเหตุการณ์หลังสงครามครูเสดที่มีการได้รับและถ่ายทอดวิทยาการความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างพวกคริสเตียนกับพวกมุสลิม
2. ให้นักศึกษาดูแผนที่ของเส้นทางไปสงครามครูเสดของพวกคริสเตียนได้จากหนังสือศาสนา หนังสืออ้างอิง และแผนที่จากห้องสมุด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4

๓ ชั่วโมง

นักศึกษาสามารถทำรายงานเรื่องนักปฏิรูปศาสนาในยุคกลางตอนปลาย เป็นเรื่อง ของจอห์น วิกลิฟ จอห์น ฮุส โดยหาหนังสือชีวประวัติ หนังสือศาสนา หนังสือเกี่ยวกับยุคกลาง ตอนปลาย ได้จากห้องสมุด

การประเมินผลท้ายบท

1. คำตอบถูก คือ ข้อ 2
2. คำตอบถูก คือ ข้อ 2

บทที่ 4

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

นักศึกษาต้องไปดูแผนที่คาบสมุทรอนาโตเลีย ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นที่ตั้งของประเทศ ตุรกี ในอดีตคืออาณาจักรไบแซนทีนที่มีเมืองหลวงคือกรุงคอนสแตนติโนเปิล

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

1. นักศึกษาต้องอ่านหนังสือจากตำราเล่มนี้ในบทที่ 3 เกี่ยวกับศาสนาคริสต์ และบทที่ 4 เกี่ยวกับอาณาจักรไบแซนทีน ซึ่งมีเรื่องของศาสนากรีกออร์ทอดอกซ์ หาอ่านหนังสือเพิ่มเติมได้ จากห้องสมุด

2. นักศึกษาอ่านหนังสือศาสนาเกี่ยวกับลัทธิโมโนฟิไซท์ หนังสือประวัติของจัสติเนียน หนังสือประวัติกฎหมาย และหนังสือศิลปะและสถาปัตยกรรมของวิหารซานต้า โซเฟีย ได้จากห้องสมุด

การประเมินผลท้ายบท

1. คำตอบถูก คือ ข้อ 3
2. คำตอบถูก คือ ข้อ 4

บทที่ 5

กิจกรรมการเรียนรู้ 1

1. นักศึกษาจะต้องไปหาดูแผนที่คาบสมุทรอาระเบียจากห้องสมุด และลงชื่อเมืองสำคัญ เช่น เมืองเมกกะ เมืองเมดินา
2. นักศึกษาหาอ่านหนังสือเกี่ยวกับชีวิตทะเลทรายเรื่องของพวกเขาเร็วอนเบดูอินได้จากห้องสมุด

กิจกรรมการเรียนรู้ 2

กิจกรรมของชาวมุสลิมในประเทศไทย เช่น งานเมาลิดกลาง ที่สวนอัมพร กรุงเทพฯ งานประกวดการอ่านคัมภีร์โคหร่าน ที่เรียกว่า กอรี การทำพิธีละหมาด การถือศีลอดในเดือนรามาตัน

กิจกรรมการเรียนรู้ 3

1. นักศึกษาวาดแผนที่โลกแล้วกำหนดดินแดนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม เช่น กลุ่มประเทศในตะวันออกกลาง ภาคเหนือของแอฟริกา คาบสมุทรอนาโตเลียในตุรกี เป็นต้น
2. นักศึกษาต้องหาหนังสือชีวประวัติบุคคล เช่น อาบู บากร์ อาลี หรือหนังสือเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม และควรจะมีภาพบุคคลประกอบด้วย

กิจกรรมการเรียนรู้ 4

1. หนังสือนวนิยายเรื่องอาหรับราตรี หรือนิยายเกี่ยวกับพวกมุสลิม ชีวิตในทะเลทราย เช่น พ้าจรดทราย ของโสภาค สุวรรณ เป็นต้น มีอยู่ในหมวดหนังสือวรรณคดีและนวนิยายในห้องสมุด
2. นักศึกษาหาหนังสือชื่อประวัติบุคคลสำคัญ เช่น โอมาร์ คยัม, อวีเซนนา ได้จากห้องสมุด

การประเมินผลท้ายบท

1. คำตอบที่ถูกต้อง คือ ข้อ 3
2. คำตอบที่ถูกต้อง คือ ข้อ 2

แนวตอบการประเมินผลหลังการเรียน

1. อารยธรรมตะวันตกยุคโบราณสิ้นสุดเมื่อจักรพรรดิโรมิวลุส ออกุสตุลลุส ถูกพวกอนารยชนเยอรมันปลดออกจากตำแหน่งใน ค.ศ. 476 มีผลทำให้จักรวรรดิโรมันโบราณอันยิ่งใหญ่ล่มสลายไป พร้อม ๆ กับการเข้ามาตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตามดินแดนต่าง ๆ ที่เคยเป็นของอาณาจักรโรมันโบราณมาก่อน อารยธรรมตะวันตกยุคกลางก็เริ่มขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 5 เป็นต้นมา

2. สาระสำคัญและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในยุโรปกลางตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 5–15 ซึ่งกินระยะเวลายาวนานถึง 1,000 ปี มีดังต่อไปนี้คือ เรื่องราวของการรุกรานตั้งถิ่นฐานของอนารยชนและอาณาจักรแฟรงค์ ระบบฟิวทัลและระบบแมนเนอร์ ศาสนาคริสต์ อาณาจักรไบแซนไทน์และโลกอิสลาม

บรรณานุกรมตอนที่ 3

- นันทนา กบิลกาญจน์. **ประวัติศาสตร์และอารยธรรมโลกยุคโบราณจนถึง ค.ศ. 1789**. พระนคร
วารวดีการพิมพ์, 2522.
- น้ำเงิน บุญเยี่ยม. **ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยกลาง**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2528.
- มยุรี เจริญ. **ประวัติศาสตร์ยุโรป 1**. กรุงเทพฯ : แสงจันทร์การพิมพ์, 2533.
- แสงโสม เกษมศรี ม.ร.ว. **ประวัติศาสตร์สมัยโบราณและสมัยกลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร :
ไทยวัฒนาพานิช, 2501.
- Briton, Crane, John B. Christopher and Robert Lee Wolff. **A History of Civilization**. 3rd ed.,
New Jersey : F'rentice Hall, Inc., 1967.
- Burns, Edward McNall. **Western Civilizations : Their History and Their Culture**. New York :
W.W. Norton & Co., Inc., 1963.
- Easton, Stewart C. **The Heritage of the Past : from the Earliest Times to the Close of the
Middle Ages**. New York : Holt, Rinchart and Winton, 1960.
- Ferguson, Wallace K. and Geoffrey Brum. **A Survey of European Civilization**. Boston :
Houghton Mifflin Company, 1969.
- Thompson, James Westfall and Edgar Nathaniel Johnson. **An Introduction to Medieval Europe**.
New York : W.W. Norton and Company, Inc., 1973.
- Zacour, Norman. **An Introduction to Medieval Institutions**. Toronto : Macmillan of Canada. 1969.